

N:o 26.

Af herr Tamm, Hugo, om skrifvelse till Konungen med anhållan att skottpenningar för björn måtte upphöra att af statsmedel utbetalas samt att skottpenningarne för varg måtte höjas.

En statsutgift, visserligen obetydlig, men hvilken utan olägenhet kunde försvinna eller lämpligare användas, anser jag den vara, som utgår i form af skottpenningar för björn.

Granskar man de statistiska uppgifterna öfver inom riket sedan år 1826 dödade björnar skall man finna, huru antalet så småningom blifvit nedbragt till en ren obetydlighet.

De källor, jag för dessa uppgifter begagnat, hafva varit dels kongl. skogsstyrelsens underdåniga berättelse angående skogs- och jagtväsendet i Sverige intill år 1870, dels nämnda samt kongl. domänstyrelsens underdåniga berättelser till och med år 1886, hvilka med alla de luckor och fel som, i följd af till buds stående primeruppgifters osäkerhet och bristfällighet, deri förefinnas, visa följande resultat för dödade björnar.

Under 10-års perioderna:

1827—36,	1,351 st.	hvaraf 41 st. i landskapen söd. om Verml., Dal. o. Norrl.
1837—46 ^{*)}	820	» » 31 » » » » » »
1847—56 ^{**)}	1,055	» » 12 » » » » » »
1857—66	1,113	» » 3 » » » » » »
1867—76 ^{***)}	394	» » ingen » » » » » »
1877—88	424	» » » » » » » »

^{*)} Uppgift saknas under åren 1840, 41 från samtliga, och för åren 1842, 43 från alla län utom Göteborgs och Elfsborgs.

^{**)} Uppgifter saknas under åren 1847, 48 från samtliga län utom Göteborgs och Elfsborgs.

^{***)} Uppgifter saknas endast för 4 år: 1867, 1868, 1869 och 1876.

Således i medeltal för år under 10-års perioderna:

1827—36,	135 st.
1837—46 ^{*)}	102 »
1847—56 ^{*)}	132 »
1857—66	111 »
1867—76 ^{*)}	98 »
1877—86	42 »

De sista björnarne fälades i Östergötands län 1830, i Kronobergs 1844 (?), i Göteborgs 1844, i Elfsborgs 1851, i Upsala 1855 och i Örebro 1859.

Således hafva nu 30 år förflutit, sedan några björnar dödades söder om Vermland, Dalarne och Norrland, inom hvilka landsdelar de ock numera äro undanträngda till de mest aflägsna vildmarkerna, der de allt mer sparsamt förekomma.

Skottpenningarne för björn utgjorde enligt 1808 års jagtstadga: »12 skott à 12 skillingar banco», således 4 kronor 50 öre och bestämdes i 1864 års jagtstadga, som i detta afseende ännu är gällande, till 50 rdr rmt.

Visserligen utbetalades både före och efter sistnämnda år af en del kommuner särskilda skottpenningar, men kan det tagas för alldeles gifvet, att före år 1864 en stor mängd björnar blifvit dödade, för hvilka den ringa skottlönen ej uttogs, hvadan djuren ej fingo skyldra i de officiella uppgifterna, hvilket ej annat än högst undantagsvis kan anses varit fallet efter nämnda år, så att skilnaden mellan tillgången förr och nu blifver än större. Då numera den skada björnen åstadkommer är ytterst ringa, finnes säkerligen knappast någon kommun, som för hans dödande utgifver särskild belöning, om än stadgande derom obeaktadt skulle qvarstå i något äldre stämmoprotokoll.

Och månne ens de af staten utfästa skottpenningarna äro nödvändiga för att hålla detta djurslag inom behöriga gränser och hindra det att föröka sig i sådan grad, att det åter kunde uppträda synnerligen skadegörande?

Jag tviflar storligen derpå.

Björnen räknas visserligen till rofdjuren, men hans tandbyggnad visar hans förmåga att äfven *uteslutande* kunna lifnära sig af vegetabiliska födoämnen, hvarmed säkerligen otaliga björngenerationer fått och ännu få åtnöja sig. Ett djur, som i ett par mål förmår förtära en häst eller ko, skulle nog äfven uppträda betydligt mer förödande, om det ej hufvud-

*) Se föregående noter.

sakligen lefde af vegetabilier. Också är det bekant att i forna björnrika tider trakter funnos, der björnar i mängd så att säga »gingo i vall med boskapen» utan att någonsin förgripa sig på den. Oupphörligt förföljd och efterhållen, har väl djurarten också förlorat en del af sin ursprungliga roflystnad samt blifvit allt mera skygg. Särskildt har jag mig från fullt tillförlitligt håll bekant, att inom en mindre trakt af våra numera sydligaste björnmarker, der under de senaste åren sex björnar blifvit dödade och minst fem ännu finnas kvar, ej ett enda större eller mindre tamkreatur, ehuru de beständigt under sommaren betat på de skogar, der dessa björnar uppehållit sig, af dem blifvit slagna eller ens förföljda.

Värdet af björnens hud och kött, hvilket senare i de flesta landsdelar, der han förekommer, anses fullt användbart till föda, ja, på sina ställen såsom en läckerhet, är i sig sjelf ej ringa, utan uppmuntrar mer än tillräckligt till jagt, hvilken mången gång, ja de flesta då björn blifvit ringad i ide, ej medför stort besvär och ej heller med nutidens vapen någon synnerlig fara.

Med de lättade kommunikationer, våra jernvägar beredt till landets återstående björnmarker, hafva sportälskande jägare från aflägsnare trakter fått rikare tillfällen än förr att pröfva sin lycka på detta skogarnes högdjur, och stora, ja, förvånande, äro de summor, som ofta betalas för ett björnspar eller ännu mer en ringad björn. Med ett ord: de fördelar af ett eller annat slag, som för närvarande kunna skördas af en fäld eller ännu mer af en ringad björn, äro så stora, att all statens medverkan till hans uppspårande och förföljande blir fullkomligt obehöflig.

Då det väl ej heller kan vara riktigt, att staten utan behof uppmuntrar till utödande af ett intressant och åtminstone numera temligen oskadligt djurslag, om hvars många egendomligheter, styrka och godmodighet vi så gerna höra berättas, anser jag statens skottpenningar böra försvinna, och vet jag att denna min åsigt delas af alla sakkunniga jägare.

Annat är förhållandet med vargen. Svår att jaga och fånga, mindre värdefull såsom jagtbyte, grym, föga sympatetisk, illistig och uteslutande köttätare, är han ett svårt rofdjur, till hvilket svenska jordbrukaren under ej längesedan försvunna tider fått »skatta mera än till kronan». Dess bättre är vargen nu, åtminstone tills vidare, undanträngd från nästan alla de bygder, der odling bedrifves, och uppehåller sig nästan uteslutande i de trakter, dit de styfmoderligt behandlade förföljde, fattige lapparne måst draga sig tillbaka med sina renar, bland hvilka han ej sällan åstadkommer svåra nederlag. På en enda natt kan en liten flock vargar förskingra och delvis förstöra hela renhjordar, flera familjers enda egendom.

Samma källor, som förut angifvits, visa att i Sverige dödats vargar:
Bih. till Riksd. Prot. 1889. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 7 Häft. 2

under 10-års perioderna:

1827—36,	5,319 st.,	hvaraf 2,989 i landskapen söd. om Verml., Dal. o. Norrl.
1837—46 ^{*)}	2,449 »	» » » » »
1847—56 ^{*)}	1,522 »	» 784 » » » »
1857—66	1,318 »	» 458 » » » »
1867—76 ^{*)}	200 »	» 35 » » » »
1877—86	330 »	» 3 » » » » ;

således i medeltal pr år:

Under 10-års perioderna:

1827—36,	532 st.,	här af 299 i landskapen söd. om Verml., Dal. o. Norrl.
1837—46 ^{*)}	306 »	» 183 » » » »
1847—56 ^{*)}	190 »	» 98 » » » »
1857—66	132 »	» 45 » » » »
1867—76 ^{*)}	50 »	» 9 » » » »
1877—86	33 »	» 0,3 » » » »

De sista 2 vargarne i Upsala län fälades år 1877 och en i Hallands år 1886.

För af rofdjur dödade större tamdjur redogöra ofvan åberopade berättelser utförligare endast för de elfva åren 1876—1886 sålunda:

	Hästar.	Nötkreatur.	Renar.
1876	3 st. (alla i sydliga län ^{**}).	49 (18 i sydliga län ^{**}),	2,334 stycken.
1877	1	24 (11 » » »)	2,156 »
1878	3 (1 » » »)	29 (11 » » »)	2,191 »
1879	—	21 (4 » » »)	2,824 »
1880	2	34	2,704 »
1881	—	19 (6 » » »)	2,204 »
1882	—	9 (1 » » »)	2,626 »
1883	—	15	2,101 »
1884	—	4	1,746 »
1885	1	10	2,070 »
1886	3	10	2,446 »
11 år	13 (4 i sydliga län)	224 (51 i sydliga län)	25,392 »

Bland dessa tamkreatur har björnen säkerligen slagit de allra flesta hästar och större delen af nötkreaturen, hvarjemte jefven säkerligen dödat en mängd renar, men flertalet af offren hafva blödt under vargens tänder och är i synnerhet det stora antalet dödade renar beaktansvärdt.

*) Se noterna här förut.

***) Söder om Vermland, Dalarne och Norrland.

Att noggrant uppskatta värdet å alla dessa af rofdjur dödade tamdjur är naturligtvis omöjligt, men ensamt för renarne torde det utan öfverdrift för dessa elfva år kunna beräknas till minst en fjerdedels million kronor — en blodsskuld, som nästan uteslutande kommer på vargens konto, under det skadorna, förorsakade af björnar torde kunna skattas till högst 10 å 12,000 kr. Underrättelserna från fjelltrakterna låta äfven befara, att vargarne ytterligare ökat sig, och hafva de redan detta år härjande uppträdt i renhjordarna.

Med stöd af de skäl, jag här ofvan anført, tager jag mig friheten vördsamt föreslå,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, att skottpenningar för björn af statsmedel måtte upphöra att utbetalas samt för varg höjas från 25 till 50 kronor, lika för gammal och unge.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 25 januari 1889.

Hugo Tamm.